PIERWSZA ŁAWKA · ZESTAW KART PRACY · JĘZYK POLSKI · KLASY 5–6

Dział 1. Skąd się wzięły te powiedzenia? Frazeologizmy z mitów i Biblii

Klasy 5–6. Dziewiętnaście frazeologizmów z mitów greckich i z Biblii: krótka historia pochodzenia opowiedziana własnymi słowami, znaczenie dziś, poprawna forma i użycie w zdaniu; frazeologizmy z mitów i przypowieści z listy lektur klas 4–6 oznaczone gwiazdką; zagadki, łamigłówka z hasłem, historyjka z lukami i dziennik ucznia pełen frazeologizmów. Sześć kart pracy: teoria z przykładami, ćwiczenia, utrwalenie, zastosowanie i dwa równoległe sprawdziany – z pełnym kluczem odpowiedzi.

Karta	Temat	Zadania
1	**Skąd się wzięły te powiedzenia? Frazeologizmy z mitów i Biblii – najważniejsze wiadomości** Teoria w pigułce, przykłady i rozgrzewka	5 zad. 21 pkt
2	**Skąd się wzięły te powiedzenia? Frazeologizmy z mitów i Biblii – ćwiczenia podstawowe** Sprawdzam, czy rozumiem podstawy	7 zad. 21 pkt
3	**Skąd się wzięły te powiedzenia? Frazeologizmy z mitów i Biblii – utrwalenie** Zadania o wyższym poziomie trudności	6 zad. 23 pkt
4	**Skąd się wzięły te powiedzenia? Frazeologizmy z mitów i Biblii – w praktyce** Tekst, źródło, doświadczenie lub sytuacja z życia	2 zad. 20 pkt
5	**Sprawdzian: Skąd się wzięły te powiedzenia? Frazeologizmy z mitów i Biblii – grupa A** 25 minut · 20 pkt	7 zad. 20 pkt
6	**Sprawdzian: Skąd się wzięły te powiedzenia? Frazeologizmy z mitów i Biblii – grupa B** 25 minut · 20 pkt	7 zad. 20 pkt

JAK KORZYSTAĆ Z ZESTAWU

- Karta 1 zawiera najważniejsze wiadomości i przykłady – od niej warto zacząć.
- Karty 2–4 to ćwiczenia podstawowe, utrwalenie oraz zastosowanie wiedzy w tekście, na źródle lub w sytuacji z życia.
- Karty 5 i 6 to równoległe sprawdziany (grupa A i grupa B) z tymi samymi typami zadań i tą samą punktacją – gotowe na lekcję.
- Każda karta mieści się na osobnych stronach i ma własną punktację – można ją wydrukować osobno jako pracę domową, kartkówkę lub zastępstwo.
- Klucz odpowiedzi do wszystkich kart znajduje się na końcu zestawu. Wersja DOCX pozwala dowolnie edytować zadania.

Materiał oryginalny. Podstawa programowa 2017 w brzmieniu z 2024 r. (Dz.U. 2024 poz. 996). Pisownia według zasad od 1.01.2026. Do użytku własnego i pracy z własnymi uczniami.

Skąd się wzięły te powiedzenia? Frazeologizmy z mitów i Biblii – najważniejsze wiadomości

KARTA 1/6

Teoria w pigułce, przykłady i rozgrzewka

Imię i nazwisko: Data: Wynik: ..... / 21 pkt

★ PRZYPOMNIJ SOBIE

- **Związek frazeologiczny** (frazeologizm) to utarte połączenie wyrazów. Razem mają one znaczenie **przenośne**, inne niż dosłowne. We frazeologizmie **nie zamieniamy** wyrazów: mówimy *nić Ariadny*, a nie „sznurek Ariadny".
- Wiele frazeologizmów to **skróty dawnych opowieści** – mitów greckich i historii z Biblii. Kto zna historię, łatwo zapamięta znaczenie.
- **Jak odczytać taki frazeologizm?** Krok 1: przypomnij sobie historię. Krok 2: znajdź w niej najważniejszą rzecz (np. praca bez końca). Krok 3: przenieś ją na dzisiejsze życie (np. sprzątanie, które ciągle trzeba powtarzać).
- **Pisownia.** Imiona bohaterów piszemy wielką literą: *nić Ariadny, wieża Babel*. Przymiotniki od imion w takich frazeologizmach zapisujemy małą literą: *syzyfowa praca, hiobowa wieść*. O kimś, kto pomaga, mówimy *miłosierny samarytanin* – małą literą.
- ★ – historia z listy lektur klas 4–6. Mity: o powstaniu świata, o Prometeuszu, Syzyfie, Demeter i Korze, Dedalu i Ikarze, Heraklesie, Tezeuszu i Ariadnie. Biblia: stworzenie świata i człowieka, przypowieści o talentach i o miłosiernym Samarytaninie.
- **Frazeologizmy z mitów greckich**

Frazeologizm	Historia: skąd się wziął?	Co znaczy dziś?
syzyfowa praca ★	Syzyf oszukał bogów. Za karę wtacza pod górę głaz, który tuż przed szczytem stacza się w dół – i tak bez końca.	ciężka praca, która mimo wysiłku nie daje efektu
nić Ariadny ★	Ariadna dała Tezeuszowi kłębek nici. Tezeusz rozwijał go w labiryncie, pokonał Minotaura i po nici wrócił do wyjścia.	coś, co pomaga wyjść z trudnej sytuacji albo rozwiązać zawiły problem
stajnia Augiasza ★	Stajni króla Augiasza nie sprzątano od trzydziestu lat. Herakles oczyścił je w jeden dzień, kierując przez nie wody dwóch rzek.	ogromny bałagan, bardzo trudny do uporządkowania
herkulesowa siła, herkulesowa praca ★	Herakles (u Rzymian Herkules), najsilniejszy z herosów, wykonał dwanaście prac ponad siły zwykłego człowieka.	ogromna siła; praca, która wymaga ogromnego wysiłku

róg obfitości	Małego Zeusa, ukrytego przed Kronosem, karmiła mlekiem koza Amaltea. Jej róg stał się cudowny: zawsze był pełen plonów ziemi.	niewyczerpane źródło dobrych rzeczy, bogactwa
puszka Pandory	Zeus, władca bogów z Olimpu, ukarał ludzi za ogień od Prometeusza: stworzył Pandorę i dał jej zamknięte naczynie. Pandora z ciekawości je otworzyła i na świat wyleciały nieszczęścia.	sprawa, której poruszenie sprowadza wiele kłopotów i nieszczęść
pięta Achillesa	Tetyda zanurzyła syna, Achillesa, w rzece Styks, żeby nic go nie zraniło. Trzymała go za piętę – i właśnie w piętę trafiła go potem śmiertelna strzała.	słaby punkt, najsłabsza strona kogoś lub czegoś
koń trojański	Grecy ukryli wojowników w drewnianym koniu. Trojanie wciągnęli go do miasta, a w nocy wojownicy wyszli i otworzyli bramy.	podstęp; coś, co wygląda na prezent, a kryje niebezpieczeństwo (także groźny program komputerowy)
męki Tantala	Tantal obraził bogów. Za karę stoi w wodzie pod owocami, ale woda opada, gdy chce pić, a gałąź się odsuwa, gdy sięga po owoc.	cierpienie, gdy nie można dostać czegoś, co wydaje się bardzo blisko
w objęciach Morfeusza	Morfeusz to grecki bóg marzeń sennych, który zsyłał ludziom sny.	we śnie; o kimś, kto śpi

- **Frazeologizmy z Biblii**

Frazeologizm	Historia: skąd się wziął?	Co znaczy dziś?
od Adama i Ewy (zaczynać od Adama i Ewy) ★	Według Księgi Rodzaju Adam i Ewa to pierwsi ludzie. Od nich zaczyna się historia ludzkości.	od samego początku; zaczynać od spraw bardzo dawnych i mało ważnych
miłosierny samarytanin ★	Rannego przy drodze z Jerozolimy do Jerycha minęli kapłan i lewita. Pomógł mu dopiero obcy – Samarytanin: opatrzył go i zapłacił za opiekę.	ktoś, kto bezinteresownie pomaga potrzebującym
zakopać talent ★	Pan powierzył sługom talenty (duże sumy pieniędzy). Dwaj je pomnożyli, a trzeci ze strachu zakopał swój talent w ziemi.	nie rozwijać i nie wykorzystywać swoich zdolności
syn marnotrawny	Syn roztrwonił swoją część majątku ojca. Biedny i głodny wrócił do domu, a ojciec przyjął go z radością.	ktoś, kto zbłądził, ale się opamiętał i wrócił (do domu, do rodziny, do grupy)

wdowi grosz	Uboga wdowa wrzuciła do skarbony w świątyni dwie drobne monety – wszystko, co miała. Jezus powiedział, że dała najwięcej.	niewielki dar dany z serca przez kogoś, kto sam ma mało
wieża Babel	Ludzie budowali wieżę do nieba. Bóg pomieszał im języki, przestali się rozumieć i wieży nie ukończyli.	miejsce, gdzie ludzie mówią wieloma językami; zamieszanie, w którym nikt nikogo nie rozumie
manna z nieba	Głodni Izraelici na pustyni co rano znajdowali mannę – pokarm zesłany przez Boga.	coś dobrego, co dostajemy niespodziewanie i bez wysiłku
hiobowa wieść	Do Hioba przybiegali posłańcy jeden po drugim. Każdy przynosił wiadomość o kolejnym nieszczęściu.	bardzo zła wiadomość o nieszczęściu
salomonowy wyrok	Dwie kobiety spierały się o dziecko. Król Salomon zarządził, że trzeba je podzielić. Prawdziwa matka wolała je oddać – i po tym Salomon ją rozpoznał.	mądra i sprawiedliwa decyzja, która kończy trudny spór

PRZYKŁADY Z WYJAŚNIENIEM

Przykład 1. Kuba trzy razy przepisywał wypracowanie, bo ciągle coś wylewał na kartkę. „To syzyfowa praca!" – jęknął. Dlaczego tak powiedział?
Syzyf bez końca wtacza głaz, który stacza się w dół. Praca Kuby też ciągle zaczynała się od nowa i nie dawała efektu.

Przykład 2. Babcia zaczęła opowieść o wycieczce od Adama i Ewy. Co to znaczy?
Zaczęła od samego początku, od spraw dawnych i mało ważnych. Adam i Ewa to według Biblii pierwsi ludzie.

Przykład 3. Czy można powiedzieć „stajnia Herkulesa"?
Nie. Herakles (Herkules) stajnie posprzątał, ale należały one do króla Augiasza. Poprawnie: *stajnia Augiasza*.

ZADANIA

1 **Uzupełnij frazeologizmy imionami z ramki.** ___ / 6 pkt

Tantala Ariadny Morfeusza Achillesa Pandory Augiasza

1. nić _____
2. stajnia _____
3. pięta _____
4. puszka _____
5. męki _____
6. w objęciach _____

2 **Przyporządkuj frazeologizmy do źródła. Wpisz je w odpowiednią kolumnę tabeli.**

___ / 8 pkt

koń trojański wieża Babel róg obfitości wdowi grosz herkulesowa siła
manna z nieba syn marnotrawny puszka Pandory

z mitów greckich	z Biblii

3 **Z której historii pochodzi frazeologizm *zakopać talent*?**

___ / 1 pkt

A. z opowieści o wieży Babel
B. z mitu o Prometeuszu
C. z przypowieści o Samarytaninie
D. z przypowieści o talentach

4 **Oceń prawdziwość zdań. Otocz P przy zdaniu prawdziwym, a F przy fałszywym.**

___ / 4 pkt

1. Frazeologizm *syzyfowa praca* pochodzi z mitu o Syzyfie.	P	F
2. We frazeologizmie można zamienić wyraz na podobny, np. „nitka Ariadny”.	P	F
3. *Hiobowa wieść* to dobra wiadomość.	P	F
4. *Miłosierny samarytanin* to ktoś, kto bezinteresownie pomaga innym.	P	F

5 **Wybierz jeden frazeologizm ze stron z teorią. W pierwszym zdaniu opisz scenę z jego historii. W drugim zdaniu napisz, co ten frazeologizm znaczy dziś.**

___ / 2 pkt

PIERWSZA ŁAWKA

JĘZYK POLSKI · KLASY 5–6 · DZIAŁ 1: SKĄD SIĘ WZIĘŁY TE POWIEDZENIA? FRAZEOLOGIZMY Z MITÓW I BIBLII

Sprawdzian: Skąd się wzięły te powiedzenia? Frazeologizmy z mitów i Biblii – grupa A

25 minut · 20 pkt

KARTA 5/6

Imię i nazwisko: Data: Wynik: ..... / 20 pkt

1 **Połącz frazeologizm z jego dzisiejszym znaczeniem. Wpisz literę.** ___ / 5 pkt

1. syzyfowa praca	a) niewyczerpane źródło dobrych rzeczy
2. puszka Pandory	b) ktoś, kto zbłądził, ale się opamiętał i wrócił
3. wdowi grosz	c) ciężka praca, która nie daje efektu
4. róg obfitości	d) niewielki dar dany z serca przez kogoś, kto sam ma mało
5. syn marnotrawny	e) sprawa, której poruszenie sprowadza wiele kłopotów

1 ____ 2 ____ 3 ____ 4 ____ 5 ____

2 **Przyporządkuj frazeologizmy do źródła. Wpisz je w odpowiednią kolumnę tabeli.** ___ / 6 pkt

herkulesowa siła wieża Babel nić Ariadny salomonowy wyrok pięta Achillesa zakopać talent

z mitów greckich	z Biblii

3 **„Po meczu szatnia wyglądała jak stajnia Augiasza". Co to znaczy?** ___ / 1 pkt

A. W szatni był ogromny bałagan.
B. W szatni było bardzo czysto.
C. W szatni stały konie.
D. W szatni było wielu kibiców.

4 **Michał przestał ćwiczyć grę na pianinie, choć szło mu świetnie. Babcia powiedziała: „Nie zakopuj talentu!". Co miała na myśli?** ___ / 1 pkt

A. Nie chwal się swoimi zdolnościami.
B. Nie zakopuj pieniędzy w ogrodzie.
C. Nie pożyczaj nikomu swoich pieniędzy.
D. Nie przestawaj rozwijać swoich zdolności.

Podgląd • Pierwsza Ławka

CO JESZCZE JEST W ŚRODKU

Skąd się wzięły te powiedzenia? Frazeologizmy z mitów i Biblii – zestaw kart pracy z frazeologii z powtórką, klasy 5–6

Podgląd pokazał 7 z 20 stron. Pełna wersja: 20 stron A4, PDF do druku i DOCX do edycji.

- karta 1: Skąd się wzięły te powiedzenia?
- karta 2: Skąd się wzięły te powiedzenia?
- karta 3: Skąd się wzięły te powiedzenia?
- karta 4: Skąd się wzięły te powiedzenia?
- karta 5: Sprawdzian: Skąd się wzięły te powiedzenia?
- karta 6: Sprawdzian: Skąd się wzięły te powiedzenia?

Kup pełną wersję – plik od razu na e-mail

pierwszalawka.pl/material/frazeologia-klasy-5-6-skad-sie-wziely-te-powiedzenia-frazeologizmy-z-mitow-i-biblii